

(דני' ז ט) [ולא: בלבוש צמר במ"ם דגושה]. אבל "צמר ופשתים" (דב' כב יא) "צמר וכיתן".¹³³

ב. "בבגד פשתים" - "בלבוש כותן". פשתה שבמקרא נקראת במשנה פשתן כגון "של צמר בשל פשתן אסור" (כלאים ט ט), ותרגומם כיתן או כיתנא כגון "והפשתה והשערה" (שמי' ט לא) "וכיתנא וסערי", "צמר ופשתים" (דב' כב יא) "צמר וכיתן". אבל "כתנת" - "כיתונא".¹³⁴

והיה הנגע ירקרק או אדמדם בפגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הפה ויהי מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מן דמשך מכתש סגירותא הוא ויתחזי לכהנא

א. "ירקרק או אדמדם" - "ירוק או סמוק". לפי חז"ל אדמדם הוא אדום לבין אדמדם; חזק וכמוהו ירקרק, ירוק חזק.¹³⁵ ויש אומרים שפירושו אדום במקצת.¹³⁶ ואולם אונקלוס אינו מבחין בין אדם לבין אדמדם, כנראה מחמת דלות הלשון הארמית. השווה: "מן האדם האדם הזה" (בר' כה ל) "מן סמוקא סמוקא הדין", "אדם" (שמי' כח יז) "סמוק", אכן אדומה. אבל גם "לבנה אדמדת" (פסוק יט) "חורא סמוקא", "ירקרקת או אדמדת" (ויק' יד לו) "ירקן או סמוק". וראה בהערה הבאה בשם "נפש הגר".

ב. לעיל תרגם אונקלוס "שער זהב" (ל) "סער סומק" [אדום], כתרגומו צהב - סומק כאן: "אדמדם" - "סמוק". והנה מלבד הקושי שבזיהוי אדום עם צהוב, תרגומו מנוגד לכאורה להלכה שהרי דרשו: "צהוב - לא ירוק לא אדום ולא שחור... צהוב - ולא לבן, ולמה הוא דומה? לתבנית הזהב" (ספרא תזריע פרשה ה), וכן הקשה "נפש הגר" שם. ותשובתו המסתברת היא שכנראה נאחז אונקלוס בלשון הספרא "צהוב דומה לתבנית הזהב" שפירושו: מעורב מאדום וצהוב כדברי הרמב"ם.¹³⁷ לכן גם אונקלוס "לא מצא שם פרטי למראה הזהב, רק בשם סומק". וסיוע לדבריו הביא מתוספות שפירשו שגם ירוק

133. "פרשה מפורשה" לרב צובירי.

134. ובלשון ימינו פתנה = צמר-גפן, חומר דומה לצמר אבל פחות גמיש ממנו.

135. ספרא תזריע פרשה ה: "והיה הנגע ירקרק יכול כל מראה ירוק תלמוד לומר ירקרק ירוק שבירוקים, אדום יכול כל מראה אדום ת"ל אדמדם אדום שבאדומים, ירקרק או אדמדם מלמד שאין מטמאים בפתוך יכול כשם שאין מטמאים בפתוך כך לא יצטרפו זה עם זה ת"ל והיה". ספרא מצורע פרשה ו: "ירקרקות או אדמדות - ירוק שבירוקים, אדום שבאדומים". והשווה "דמדומי חמה" (שבת קיח ע"ב) וברש"י: "כשהיא אדומה".

136. ראבי"ע: "ירקרק מגזרת ירק. כי העין [=הצבע] כמוהו. וזה כפול לחסרון, וכן שפחרת (שה"ש א ו). וי"א הפך הדבר". כלומר, יש המפרשים שכפל האותיות בא למעט הצבע [וכן פירש בשה"ש "שחרחרות" - זה הכפל למעט. וכן ירקרק או אדמדם]. ויש אומרים (חז"ל) שהכפל הוא ליתרון הצבע. וזו גם דעת ריב"ג בספר הרקמה עמ' קמב: "ירקרק - תואר גובר".

137. רמב"ם פהמ"ש, נגעים י א: "וצהוב הוא כמראה הזהב, והוא מראה מעורב מן הצהיבות והאדמומית, אמרו למה הוא דומה לתבנית הזהב וזהו ענין לקוי".

כולל כמה צבעים ודבריהם צדקו "כידוע לבעלי הכימיה"¹³⁸ נמצא שאין סמוך מתאר גוון מסוים אלא הוא שם כללי לדבר מבריק ולכן אפשר לתרגם באמצעותו גם צהב.¹³⁹

ג. "וְהִרְאָה אֶת הַכֹּהֵן" - "וְיִתְחַזֵּי לְכֹהֵנָא", נתבאר לעיל בפסוק "וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן" (ט) "וְיִתְיַתִּי לָוֶת כֹּהֵנָא".

וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי כִּי פֶשַׁע הֵנִיגַע בַּבֶּגֶד אוֹ בַּשֹּׂמֶי אוֹ בַּעֲרֹב אוֹ בַּעֲזָר לְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעוֹר לְמַלְאכָה צָרַעַת מִמַּאֲרַת הַנֶּגַע טָמֵא הוּא וַיִּחַזֵּי יָת מִכְתָּשָׁא בְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה אָרִי אוֹסִיף מִכְתָּשָׁא בְלִבוֹשָׁא אוֹ בַּשֹּׂמֶי אוֹ בַּעֲרֹבָא אוֹ בַּמִּשְׁכָּא לְכָל דִּיתְעֵבִיד מִשְׁכָּא לְעִבְדָּתָא סְגִירוֹת מַחְסָרָא מִכְתָּשָׁא מְסָאב הוּא

יג, נא

ממארת - על פי ת"א "צָרַעַת מִמַּאֲרַת" - "סְגִירוֹת מַחְסָרָא" פירש רש"י: "יִשְׁלַח ה' מַחְסָרָא, מַחְסָרָא (דב' כח כ) - חסרון, כמו צָרַעַת מִמַּאֲרַת". אבל כאן פירש "צָרַעַת מִמַּאֲרַת" - לשון סלון ממאיר (יחז' כח כד). פוינינג"ט בלע"ז [דוקר]. וביחזקאל שם פירש: "מַמְאִיר - ענין הכאבה כמו צָרַעַת מִמַּאֲרַת". ורמב"ן, אחר הביאו דברי רש"י, כתב: "ואונקלוס תרגם סְגִירוֹת מַחְסָרָא, שעשאו כן מן סלון ממאיר, שכן קורין בארמית לקוצים המכאיבים חזרי, כחזרא בגבבא דעמרא (ברכות ח ע"א), שקילי טיבותך ושדי אחזרי (שבת סג ע"ב). והאמת שהוא לשון מארה, כלומר שהיא קללת אלהים בבגד ובבית כאשר הזכרתי"¹⁴⁰.

ואולם בין לנוסחנו "סְגִירוֹת מַחְסָרָא" או לנוסח רמב"ן "סְגִירוֹת מַחְסָרָא", קשה לפרשו "ענין הכאבה" כי אין לשון כאב שייך לבגד וכלי וגם לא לנגעי בתים שלהלן "וְהִנֵּה פֶשַׁע הֵנִיגַע בַּבֵּית צָרַעַת מִמַּאֲרַת הוּא" (יד מד) "סְגִירוֹת מַחְסָרָא". ואולי לכן פירש רשב"ם

138. סוכה לא ע"ב תד"ה הירוק ככרתי: "משמע שמראהו כצבע שקורין ויר"ד בלע"ז וההיא דברכות משמע קצת שדומה לאירנד"א בלע"ז דתנן התם פ"ק (דף ט:) משיכיר בין תכלת לכרתי משמע דמעט משונין זה מזה ובמנחות פ' התכלת (דף מג:) אמרינן דתכלת דומה לים וים דומה לרקיע וזהו כעין צבע שקורין אירנד"א בלע"ז אבל בירושלמי משמע שהוא צבע ויר"ד כעין עשבים דאההיא דבין תכלת לכרתי מסיים ליה תכלת דומה לים וים דומה לעשבים ועשבים לרקיע ובפרק אלו טריפות (חולין דף מז:) משמע דירוק דמי לחלמון של ביצה שהוא כעין צבע יאל"ה בלע"ז דאמרינן כגון ביעתא טרפה ופריך אלא ירוקה דכשרה היכי דמי ככרתי וכן משמע בתוספתא דנגעים שדומה לשעוה דתניא ירוק שבירוקים ר' אלעזר אומר כשעוה וכחורמל סומכוס אומר ככנף טווס וכחורץ של דקל וכן משמע בפ' ב' דנדה (דף יט.) גבי ה' דמים טמאים באשה דתנן הירוק עקביא בן מהללאל מטמא ואמרינן התם מנין לדם נדה שהוא אדום משמע דאין לטמאות באשה א"כ נוטה למראה אדמומית ובכל הצבעים שזכרתי אין בהן נוטה למראה אדמומית אלא צבע יאל"ה בלע"ז וקרא נמי מוכיח שהוא הנקרא ירוק כדכתיב (תהלים סח) ואברותיה בירקרק חרוץ".

139. גם מביאורי רש"י לש"ס נראה ש"צהב" הוא דבר מבריק, כגון יומא לה ע"ב ד"ה כחמרא במזגא: "וואף על פי שהזכוכית עבה, כך היה הפשתן מוצהב, ונראה בשרו מתוכה", שם מה ע"א "שדומה לפז - מצהיב כמרגלית", מנחות סח ע"ב: "צהבו פניו - שמח". אבל "תרגומנא" פירש צהב - סומק "כי הלא צהב=זהב וסתם זהב אינו אדום לגמרי אלא מתאדם".

140. בפסוק מז.